

Hvězdy jsou jak sedmikrásky nad Brnem

Jana Žďárská

Fyzikální ústav AV ČR, Na Slovance 2, 182 21 Praha 8; zdarskaj@fzu.cz

Hvězdárna a planetárium Brno vysílá každou neděli od 20 hodin pořad Sedmikrásky online, který byl pojmenován podle písně Josefa Kainara věnované Gustavu Bromovi. Jiří Dušek a Jiří Kokmotos za technické asistence Michala Oklešťka ve zhruba hodinovém pořadu vyprávějí lidem o aktuálním dění nejen na brněnském nebi, ale i ve zbytku viditelného vesmíru.

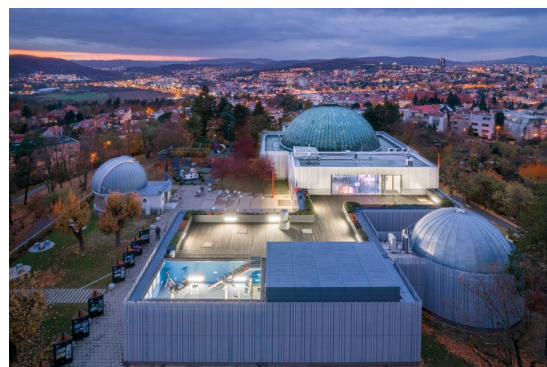
Hvězdárnu a planetárium Brno není třeba příliš představovat. Je totiž velmi dobře známá. Vždyť se na ni odvolává mnoho významných českých astronomů, kteří na ní jako děti začínali. Jmenujme například profesora Zdeňka Mikuláška či doktora Jiřího Grygara.

Kraví hora se svojí nadmořskou výškou 305 m n. m. nepatří k těm příliš vysokým, ale přesto se nad městem Brnem hezky vypíná a z proskleného atria hvězdárny je nadmíru pěkný výhled do kraje. Tato kulturně-vzdělávací instituce začala působit v roce 1954 a jedním z jejích ředitelů byl i výše jmenovaný Zdeněk Mikulášek. Od roku 2008 je ředitelem Hvězdárny a planetária Brno

Obr. 1 Pořad Sedmikrásky online vysílá Hvězdárna a planetárium Brno. Foto: Hvězdárna a planetárium Brno

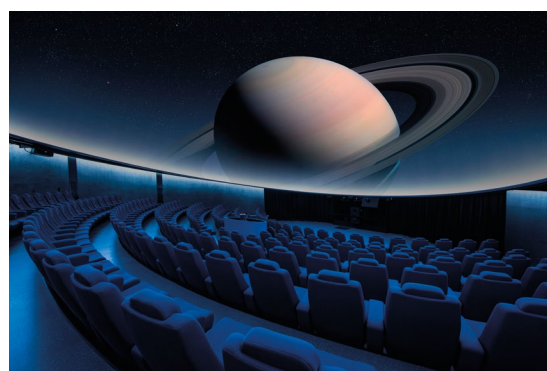
český astronom, astrofyzik a od roku 2016 i senátor Jiří Dušek. V roce 2018 došlo k reinstalaci hvězdárny i planetária, jehož součástí je největší 3D stereoskopické planetárium ve střední Evropě. „Nyní naše planetárium nabízí zcela jiný zážitek. Doslova prolamujeme prostor a měníme tok času. Díky projekci na jedinečnou plochu v podobě sedmnáctimetrové polokoule mají návštěvníci pocit, že se ocitají uprostřed napínavého děje. Diváci obklopí svět úžasných objevů, ze kterých se jim doslova zatočí hlava. V zásadě jde hned o dva projekční systémy. Systémy datových projektorů s rozlišením téměř 25 milionů pixelů pokryjí až 120krát za sekundu celou plochu obrazem, a pokud si návštěvníci nasadí speciál-

Obr. 2 Z Kraví hory, kde Hvězdárna a planetárium Brno sídlí, je báječný výhled na město i dále do kraje – a to ať už ve dne, nebo v noci. Foto: Hvězdárna a planetárium Brno

ní brýle vybavené filtry s tekutými krystaly, pak dokonce stereoskopickým obrazem v tzv. 3D formátu – takže vesmírné objekty, modely kosmických lodí i snová místa najednou působí plasticky. Podobně jako je tomu třeba v kině IMAX, avšak na projekční ploše v podobě 17metrové polokoule,“ připomíná Jiří Dušek.

Brněnské 2D digitárium je jedním z nejmodernějších a největších tzv. hybridních planetárií v Evropě. Jedinečné zařízení umožňuje „létat“ vesmírem, zobra-

Obr. 3 Brněnské 2D digitárium doslova vtáhne do vesmíru každého, kdo se do sálu posadí. Foto: Hvězdárna a planetárium Brno

Obr. 4 Na Hvězdárně a planetáriu Brno probíhají i pozorování vesmírných úkazů a objektů. Foto: Hvězdárna a planetárium Brno

zit povrchy nejrůznějších kosmických těles, ale zprostředkovává i jiné vědecké vizualizace. Princip celého projekčního systému je svým způsobem jednoduchý: sestává z několika datových projektorů, které pomocí speciální optiky promítanou obraz na celou plochu ve tvaru polokoule s průměrem 17 metrů. Ty pak doplňuje několik přídatných zařízení a nezbytný software.

A právě Jiří Dušek je – spolu s Jiřím Kokmotosem – i duchovním otcem on-line pořadu Sedmikrásky. „Tento pořad vznikl totiž podobně jako písnička Sedmikrásky nad Brnem. To tehdy v roce 1955 zazvonil společensky unavený Josef Kainar ve 4 hodiny ráno na byt rodiny Bromových. Náhoda tomu chtěla, že paní Bromová básníka nevyhodila a on tak měl možnost Gustavu Bromovi zahrát na kytaru tu melodii a zazpívat legendární text, které zná celá republika,“ vysvětluje Jiří Dušek. „Mně zavolal v pátek 13. března 2020 pozdě večer děním unavený Jiří Dušek, že bychom mohli do tehdy počínající karanténny doby udělat nějaké rozhlasové komentování hvězdné oblohy. Původně jsem ten telefon zvedat nechťel,

Obr. 5 V prostorách hvězdárny jsou instalovány aktuální tematické vesmírné výstavy. Foto: Hvězdárna a planetárium Brno

ale něco ve mně hlodalo a hovor jsem přijal. Slovo dalo slovo a v neděli 22. března jsme už vysílali první díl – a to jsme netušili, jak si to my i posluchači oblíbíme,“ dodává ke vzniku legendární písničky i pořadu Jiří Kokmotos.

Pořad Sedmikrásky online nabízí i videopřenosy, vyprávění zajímavých hostů, vysílání u příležitosti mimořádných astronomických úkazů, ale také povídaní o poněkud pikantnějších, ale stále vesmírných tématech. Součástí jsou i odpovědi na otázky posluchačů, kteří je mohou zasílat v přímém přenosu.

A co je hlavním cílem tohoto pořadu? „Především i v dnešní době přinést krásu hvězdné oblohy do každé vědychtivé domácnosti. Stačí vyhlédnout z okna, vyjít na balkon nebo na zahradu a dívat se kolem sebe. Žád-

Mgr. Jiří Dušek, Ph.D. (*1971). Kdysi aktivní pozorovatel noční oblohy, internetový novinář a tvůrce řady představení v brněnském planetáriu, nyní spíše manažer. V roce 2002 ukončil doktorandské studium se zaměřením na uhlíkové hvězdy. V současné době pracuje jako ředitel Hvězdárny a planetária Brno, kde rád zkusí nové způsoby science marketingu a jakýchkoli netradičních způsobů vzdělávání přírodovědných oborů. Od roku 2018 je velitelem stroje na zázraky – stereoskopického 3D planetária. Kromě astronomie a kosmonautiky je jeho velkou láskou potápění a cestování jen tak, s batohem na zádech.

Jiří Kokmotos (*1985). Od 13 let působí v Českém rozhlasu, kde je dnes vedoucím programu Českého rozhlasu Brno a kde se také stará o catering na poradách a další kratochvíle. V dětství mimo jiné navštěvoval astronomický kroužek při Štefánikově hvězdárně v Praze. To ještě netušil, že se mu to bude hodit při vysílání z brněnské hvězdárny. Vystudoval žurnalistiku na Masarykově univerzitě v Brně a Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně se zaměřením na marketing. Baví ho rádio, hudba, zejména žestová, protože se učí hře na trubku, rád čte – od románů až po literaturu faktu. Sbírá vtipy o Praze a Brně, zejména od doby, kdy se před deseti roky jako jeden z mála rodilých Pražanů přestěhoval do moravské metropole. Jeho životním mottem je: „Každý se rodí jako originál, snažme se nezemřít jako kopie.“

Michal Okleštěk (*1990). Freelance architekt, zakladatel multimediálního studia VISUALOVE a hlavní koordinátor festivalu Prototyp. Absolvoval studium architektury a rozvoje sídel na Vysokém učení technickém v Brně. Kromě svých architektonických projektů se specializuje na světelný design, audiovizuální instalace, scénografii a nová média. Od roku 2018 působí jako hlavní koordinátor brněnského festivalu Prototyp, který propojuje umění, vědu a technologii. Má dlouhodobý zájem o vesmír a kosmonautiku.

ný speciální astronomický přístroj není potřeba, i když dalekohled se bude vždy hodit. Na podzim se brzy stmívá, takže lze začínat v rozumném čase, dokonce v čase, kdy se mohou na nebe dívat i děti. A když je zataženo? Je spousta témat z astronomie a kosmonautiky, o kterých se lze bavit i za nepříznivých podmínek,“ připomíná Jiří Dušek.

Naladit Sedmikrásky online lze na profilu Hvězdárny a planetária Brno na Facebooku a YouTube (youtube.com/c/HvezdarnaCzBrno), kde je možno si vybrat z mnoha desítek dílů. Jednou měsíčně pak Sedmikrásky vysílají i na všech regionálních stanicích Českého rozhlasu. A my za redakci Československého časopisu pro fyziku přejeme pořadu i jeho tvůrcům mnoho dalších zajímavých dílů Sedmikrásek online.

Autoři Sedmikrásek s novými maskoty brněnské hvězdárny, které najdete před hlavním vchodem.

